

งานรื้อภาพ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มันข้อ ๓๓๖. ถึงข้อ ๓๔๑. เนาะ มันต้องข้อ ๓๔๐. ข้อ ๓๔๑. ไม่มีหมดเลย มันก็มาข้อ ๓๔๒. นะ

ถาม : ๓๔๒. เรื่อง “มีกรรมบางอย่าง ซึ่งผลของการพิจารณาหายไปไม่ถึงหรือไม่ครับ”

หลวงพ่ : การพิจารณาที่ไปไม่ถึง มันต้องไปถึง เพราะการพิจารณา สติปัญญา ๔ เป็นทางเดินขึ้นไป แล้วการพิจารณาเป็นพื้นฐาน เป็นสิ่งที่เป็นหลักใหญ่ว่า อย่างนั้นเลย กาย เวทนา จิต ธรรม กายนี้เป็นหลักใหญ่ เพราะกายนี้แบบว่าเป็นพื้นดิน เป็นสถานที่ที่ทำได้ง่าย ถ้าเวทนามันเป็นนามธรรมแล้ว เห็นไหม กาย เวทนา จิต ธรรม นั้นเป็นนามธรรมหมด แต่กายนี้เป็นรูปธรรม เป็นสิ่งที่จับต้องได้ง่ายที่สุด

ฉะนั้น การพิจารณากาย พระอรหันต์พิจารณากายๆ หลวงปู่ชอบ หลวงปู่คำดี หลวงปู่เจี๊ยะ นี้พิจารณากายซัดๆ แล้วพิจารณาทุกชั้นตอน โสดาบันก็พิจารณากาย เป็นโสดาบัน พิจารณากายซ้าลงไปอีกเป็นสกิทาคา พิจารณากายซ้าไปอีกเป็นอนาคา พิจารณากายซ้าครั้งสุดท้ายเป็นพระอรหันต์ การพิจารณากายนี้แหละ แต่การพิจารณา กายที่มันเป็นกรรม หรือว่ามันยังมีกิเลสเจือปนอยู่นั้นอีกเรื่องหนึ่ง

ฉะนั้น คำถามนะ

ถาม : กราบนมัสการหลวงพ่ครับ ผมส่งคำถามมาอีกแล้ว ก็เนื่องด้วยผมเป็นคนมีวาสนาไม่มาก และทำกรรมมาเยอะพอสมควร แต่ก็พอจะมีวิบากกรรมที่เป็นกุศล

จึงได้เจอพุทธศาสนาที่กำลังรุ่งเรือง และได้เจอครูบาอาจารย์ที่รู้จักจริง ผมก็เลยอยากเร่งปฏิบัติให้มากที่สุด แม้ถูกลู่ถูกลงไปในทุกด้าน ก็พยายามอดทนและปฏิบัติเรื่อยๆ ครับ

หากหลวงพ่อบอกได้ ผมเคยเล่าให้หลวงพ่อฟังว่าเมื่อจิตเห็นกายประกอบขึ้นจากดิน เห็นรู๊ว เห็นถนนต่างๆ ประกอบขึ้นจากดิน จิตจะละทิ้งกายมาตั้งอยู่บริเวณกระดูกหน้าอกประมาณลิ้นปี่ครับ สิ่งนี้เป็นภพนะครับ สร้างนิमितไม่ได้ และเปลี่ยนแปลงไปได้ ในลักษณะที่แย่งๆ เมื่อผมพิจารณากาย กล่าวคือทำความสงบพอสมควรแล้วไปล่วนเข้าไปภายใน พิจารณาไปแห่งๆ ฝืดๆ แบบนั้นแหละครับ เดียวถ้าอะไรลงตัวก็ปรากฏภาพกายของเราขึ้นมา เช่นจากด้านหลังของศีรษะ จ้องดูและพิจารณาไปสักพักตัวมันจะเริ่มเปลี่ยนไป

เช่นมีเหงื่อออก ผมที่ติดหนังศีรษะเริ่มแพบลง และเป็นความเหนอะหนะ เริ่มมีความรู้สึกที่จะขยับเขย่ง มันก็เกิดความรู้สึกที่ภพที่เราใช้วิปัสสนา และก็เข้าไปสู่อีกภพหนึ่ง โลงๆ เบาๆ สว่าง สงบ วันอื่นผมพิจารณากายอีก มันจะเข้าสู่ภพที่โล่งๆ ว่างๆ นี่ซึ่งมันไม่ดี เพราะมันเสื่อมลงสู่ภพที่ต่ำได้ และในภพที่มันต่ำนี้จะเปิดจังหวะให้พญามารกระโดดเข้ามาสวมในความคิด เกิดมีเรา ทำให้เกิดภพปั่นป่วนขึ้นลง และสร้างกรรมใหม่ได้ เป็นอย่างนี้ไม่มีวันจบ วนไปเรื่อยๆ มันไม่ดี

กราบขอเรียนถามว่า

๑. วันนี้ผมก็เริ่มตั้งภพโล่งๆ ว่างๆ ไว้ที่กลางหน้าอก แล้วลองฟังเทศน์ของหลวงพ่อกัณฑ์หนึ่ง ซึ่งคำเทศน์กล่าวไว้ตั้งแต่เบื้องต้นจนสุดในกัณฑ์นั้น ปรากฏว่าภพโล่งๆ ว่างๆ มันเป็นแค่ผลที่ส่งออกมาจากจุดเล็กๆ ที่อยู่ประมาณลิ้นปี่ใช่ไหมครับ?

๒. ถ้าข้อ ๑ ผมพิจารณาถูก ภพมันหดเข้าไปแล้วสบายกว่าภพที่โล่งๆ ว่างๆ เพราะไม่เป็นภาระที่ต้องคำนึงรักษาหวงแหนมันมาก แล้วผมควรพิจารณาอย่างไรต่อไป ทราบว่ามันไม่ดี แต่มันก็หดเข้าไป

หลวงพ่อ : เริ่มต้นเราจะพูดอย่างนี้ก่อนนะ การพิจารณากาย การพิจารณา เวลาเราทำความสงบของใจก่อน ถ้าใจสงบแล้ว ถ้าเราพิจารณาของเราไปมันจะเป็นวิปัสสนา แต่ถ้าจิตเรายังไม่สงบ การพิจารณากายเป็นสมถะ การพิจารณากายนี้เป็นสมถะ

ฟังนะ เวลาคนเขาสอนเรื่องการภาวนา เขาสอนให้เกศา โลมา นขา ทันตา ตโจ เขาให้ท่องเอา เห็นไหม บางคนสอนให้ท่องเกศา โลมา นขา ทันตา ตโจ แล้วกับที่เราท่องพุทโธ พุทโธมันอันเดียวกัน อันเดียวกัน เพราะเกศา โลมา นขา ทันตา ตโจนี่เป็นคำบริกรรม ฉะนั้น การพิจารณากายโดยที่จิตเราไม่สงบเขาเรียก “กายนอก”

กายนอก การพิจารณากาย นี่การพิจารณากายเป็นสมณะไม่ใช่วิปัสสนา เพราะการพิจารณากายเราเห็นถึงที่สุดของการไม่เป็นปกติของกาย เห็นกายที่เป็นไตรลักษณ์ เห็นกายที่มันเปลี่ยนแปลง เราจะรู้สึกความสงบระงับ เพราะว่าสิ่งนี้มันเป็นอนิจจัง สิ่งนี้มันไม่คงที่ สิ่งนี้เป็นสิ่งหลอกลวงเรา สิ่งนี้เป็นสมมุติ ถ้าเราพิจารณาอย่างนี้บิ๊บบันจะปล่อย ถ้ามันปล่อยเข้ามานี่เขาเรียกว่าสมณะไง

ถ้าสมณะ เพราะถึงที่สุดแล้วมันปล่อย ปล่อยมันคืออะไรล่ะ? ปล่อยก็เหลือตัวเรา ใจ เหลือผู้ที่ยังเป็นปุถุชนอยู่ ผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ นี่สิ่งที่เหลือมา เราพิจารณากายนี้แหละมันจะเป็นสมณะ แต่พอจิตมันสงบแล้วนะ พอจิตมันสงบมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน พอมันเห็นกายอีกรอบหนึ่ง เห็นกายรอบใหม่ เห็นกายนี้จะเป็นวิปัสสนา เห็นกายเป็นวิปัสสนา เพราะเหตุใด? เห็นกายเป็นวิปัสสนาเพราะว่ามันมีจิตเป็นผู้รู้ การเห็นกายครั้งแรกนี้จิตเราไม่มี

ใครว่าไม่มี? มี จิตเรามีแต่เราไม่รู้จัก จิตเราไม่มีหมายถึงว่าเราไม่มีสมาธิ เราไม่มีหลักเกณฑ์ พอไม่มีหลักเกณฑ์บิ๊บบันเราเข้าไปพิจารณากาย พิจารณากายก็เหมือนคนที่ไม่มีหลักฐานสิ่งต่างๆ อย่างเช่นเราไม่มีหลักฐาน ไม่มีเอกสาร เราจะไปติดต่อทำนิติกรรมไม่ได้ เราจะไปติดต่อทำนิติกรรมเราต้องมีเอกสารของเรา เราต้องมีทะเบียนบ้าน มีสำเนาทุกอย่างพร้อมใช่ไหม? เราถึงไปติดต่อทำหลักฐานทางนิติกรรมได้

จิต จิตถ้ามันพิจารณากายมันไม่มีเอกสารอะไรเลย มันไม่รู้จักตัวมันเองทั้งสิ้น มันก็พิจารณากายของมันไป พิจารณากายไปมันก็เหมือนกับไปหาเอกสารไง แล้วได้เอกสารมาแล้วเราจะไปทำนิติกรรม ถ้าเราพิจารณากายอยู่ พิจารณากาย พอจิตมันสงบ มันพิจารณาแล้วมันจะปล่อยเข้ามาๆ ถ้ามันปล่อยเข้ามา นั่นล่ะคือตัวของมัน ฉะนั้น ตัวของมันเรียกว่า “สมาธิ” นี่สมาธิ

คำว่าสมาธิ ถ้าเราใช้คำว่า “สมาธิ” กับโยมใช้คำว่า “ภพ” ถ้าใช้คำว่าภพปั๊บ เห็นใหม่ ภพนี้มันละเอียดกว่านี้เยอะนะ ถ้าใช้คำว่าภพ แต่ถ้ามันเป็นปัญญาของเรา เราอ้างอิงที่มันก็ใช้ชื่อนี้ อย่างเช่นคำว่า “อวิชชา” ทุกคนบอกว่าอวิชชานั้นก็เป็นอวิชชา อวิชชาเป็นอย่างไร? เราไม่เคยเห็นตัวมันนะ แต่เราอนุมานเอา เราอนุมานเอาใจว่าอวิชชาคือความรู้เป็นอย่างไร? เราอนุมานเอา เรายังไม่เคยเห็นตัวมัน แต่ถ้าวันใดไปเห็นตัวอวิชชานะ โอ้โฮ โยมจะอึ้ง ทึ่งเลยละ

ถ้าใครเห็นอวิชชาจริงนะ เพราะคนที่เห็นอวิชชาได้ต้องพระอนาคามี พระอนาคามี พอจิตสงบแล้วนี่จิตเดิมแท้ที่ส่องใส พระอนาคามีเท่านั้นจะเป็นผู้เห็น พระอนาคามียังไม่เห็นเลย เพราะอนาคามีหลงว่าตัวเองเป็นพระอรหันต์ ถ้าพระอนาคาหลงอยู่ ในอนาคาจะไม่เห็นภพของตัวเอง แต่ถ้าเป็นอรหัตมรรคใด ถ้าอรหัตมรรคเห็น จุดและต่อม จุดและต่อมคือภวาสวะ คือภพ คือภพ คือจิตเดิมแท้ แต่นี่มันจิตเดิมแท้ใหม่? ของเรานี้เป็นจิตเดิมแท้ใหม่?

ของเรานี้ละ อย่างเช่นไข่ เราจะเปรียบว่ามีไข่แดง ไข่ขาว มีเปลือกไข่ ความรู้สึกนึกคิดเรานี้เป็นเปลือกไข่นะ แล้วนี่ไข่อีกคือไข่แดง ฉะนั้น เราใช้คำว่าไข่แดงๆ ใช้คำว่าภพ ฉะนั้น พอใช้คำว่าภพปั๊บเราก็จะตั้งสมุฏฐานที่ผิด พอตั้งสมุฏฐานที่ผิดมันถึงงๆ อยู่เหมือนกัน ถ้าเราตั้งสมุฏฐานที่ถูกต้อง จิตสงบคือสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิเกิดจากจิต

ถ้าสัมมาสมาธิเกิดจากจิต สิ่งที่เกิดจากจิต นี่มันเกิดจากจิต เพราะจิตมันสงบแล้ว เราใช้พิจารณาของเราไป ถ้าพิจารณาไป ตรงนี้เขาเรียกสมาธิคือตัวจิต ถ้าตัวจิตขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบแล้วเราออกวิปัสสนา วิปัสสนาถ้ามันเห็นกาย เห็นกายนะ การเห็นกาย การพิจารณากายครั้งแรกเป็นสมณะ เป็นสมณะ เพราะเราพิจารณาแล้วนี่ มันก็พิจารณาโดยสามัญสำนึกที่อารมณ์ความรู้สึกเราเป็นอย่างนี้ แต่ถ้าจิตมันสงบแล้วเห็นกายนะ ถ้าเห็นกายทุกคนจะหวั่นไหว

การเห็นกายมันจะหวั่นไหว ถ้าหวั่นไหว เราพิจารณาพอมันหวั่นไหว มันหวั่นไหวเพราะอะไร? มันหวั่นไหวเพราะว่ามันจับขโมยได้ไง มันจับคนหลงผิดได้ มันจับตัวเราได้ แต่ธรรมดาเราพิจารณากายของเรา เราก็พิจารณากายไป เราทำความดีด้วยเราเป็นคนดีด้วย เราเป็นนักปฏิบัติด้วย เราเป็นศากยบุตรนะ เราเป็นพุทธชิโนรสนะ เรา

เป็นธรรมชาติขยาทนะ เราเป็นลูกศิษย์พระพุทธรเจ้าณะ อู๋ย มั่นให้ค่าตัวมันเองสูงมาก แต่พอ
มันพิจารณาไปมันปล่อยเข้ามาๆ

พอมันพิจารณา เพราะพิจารณาโดยสามัญสำนึกนี้ไง พอปล่อยเข้ามาพิจารณา
กายจะเป็นสมณะ พอจิตมันสงบแล้ว พอจิตสงบ พอสมณะมันปล่อยบ่อยครั้งๆ พอ
พิจารณากายคราวนี้ นี่แหละสากยบุตรจะเกิดตรงนี้ พอจิตสงบ พอมันเห็นกายมันขนพอง
สยองเกล้า มันสะท้อนใจใจ มันสะท้อนใจเพราะอะไร? มันสะท้อนใจเพราะมัน
สะท้อนความรู้สึก เพราะความรู้สึกอันนี้มันหลงผิด ถ้าสะท้อนใจความรู้สึก เรา
พิจารณาซ้ำแล้วๆ มันก็ปล่อย

ถ้าพิจารณาปล่อย คำว่าปล่อยเรคิดทางวิทยาศาสตร์ ทำงานเสร็จแล้วก็คือเสร็จ
เรากินข้าวเสร็จแล้วเรากลับสำหรับแล้ว มื้อนี้เรากินอิ่มแล้วใช่ไหม? นี่เราล้างเก็บเรียบร้อย
แล้วมันต้องจบสิ นี่ทางนี้มันจบ แต่การพิจารณาโดยวิปัสสนาไม่ใช่อย่างนั้น ไม่ใช่อย่าง
นั้น พอเราพิจารณาจบ นี่พิจารณาแล้วมันปล่อยใช่ไหม? มันปล่อยแล้ว นี่สิ่งนี้มันเกิดจาก
วิปัสสนา วิปัสสนาคือมันปล่อยแล้วมีความสุขมาก มีความพอใจมาก แต่ แต่มันยังไม่
เสร็จงานหรอก มันยังไม่เสร็จงาน ไม่เสร็จงานเราพิจารณาซ้ำ

ถ้าจิตสงบนะ มันรำพึงถึงกาย กายก็จะเกิดอีก หรือถ้าสิ่งที่มันยังมีกายอยู่ ถ้ายังมี
อยู่ ถ้ายังมีอยู่ เห็นไหม พิจารณาซ้ำลงไปตรงนั้น นี่พิจารณาซ้ำไปตรงนั้น ซ้ำแล้วซ้ำเล่า
ซ้ำแล้วซ้ำเล่ามันจะปล่อยอย่างนี้ แล้วถ้าปล่อยอย่างนี้เราจะเทียบได้เลย ถ้าในการ
ภาวนานะ ในการภาวนาเราพิจารณาเราใช้ปัญญา พอใช้ปัญญา พอปัญญาเราพิจารณา
แล้วนี่ พอถึงที่สุดแล้วมันจะปล่อย มันครบวงรอบของมัน มันปล่อยๆ มันปล่อยนี่เขา
เรียก “ตัทธกปหาน” ใจ

มันปล่อย แล้วปล่อยแล้วมีความสุข มีความรื่นเริงมาก ทุกอย่างมีคุณค่ามาก แต่
มันยังไม่ถึงที่สุดใจ มันยังไม่ถึงที่สุด ถ้ามันถึงที่สุด นี่ใจที่เขาถามว่ามันยังมีอยู่ ยังมีอยู่
มันยังมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ นี่คินะ ดีที่ว่ามันมีอยู่เราเป็นสุภาพบุรุษ เรายอมรับความมีอยู่ใจ แต่
ถ้ามันเป็นกิเลสนะว่าไม่มี วางหมดนะ ปล่อยหมดแล้วๆ ปล่อยหมดแล้ว ทีนี้ก็จะบังคับ
เอามรรค เอาผลแล้ว

ก็ทำทุกอย่างพร้อมใจ ทำแล้ว ทำครบกระบวนการ เหมือนเรานี้เป็นหนี้ แล้วเรา
ได้ใช้หนี้เขาไปแล้ว ทำไมเจ้าหนี้บอกว่ายังไม่บอกว่าเราปลดหนี้แล้วล่ะ? ทำไมเราใช้หนี้
ไปแล้ว ใช้หนี้ไปแล้วทำไมเรายังเป็นหนี้เขาอยู่อีกล่ะ? อ้าว คนใช้หนี้แล้วก็ต้องจบสิ นี
พิจารณาแล้วปล่อยแล้ว ปล่อยแล้วทำไมมันยังมีอะไรอยู่ล่ะ? การใช้หนี้เขาต้องใช้เจ้าหนี
นะ เราใช้หนี้เอาเงินไปให้คนอื่น เราไม่ได้ไปคืนเจ้าหนี้ เจ้าหนี้เขายังไม่ได้รับคืนหนี้ เขา
ไม่ยอมรับรู้หรอก

นี่ก็เหมือนกัน นี่เวลายันพิจารณามันปล่อยแล้วๆ ปล่อยแล้วมันยังไม่
มีขณิมาปฏิบัติ คำว่าขณิมาปฏิบัติทานะ เวลาปล่อยบ่อยครั้งๆ เข้า นี่ในการทดลองทาง
วิทยาศาสตร์ เราเริ่มทำทางวิทยาศาสตร์ เราพิสูจน์ เห็นไหม นี่บางทีเราก็อประสบความสำเร็จ
บางทีมันก็ขัดแย้ง บางทีมันไม่สะดวก เอ๊ะ มันเป็นเพราะอะไร? เราก็อึก
บ่อยครั้ง เรามีความชำนาญ เราทดสอบ เราทบทวนของเราไปเรื่อย มันจะมีความชำนาญ
ไปเรื่อยๆ

การพิจารณากายมันปล่อย มันปล่อยก็จริง แต่มันมีกายอีกไหม? มี แม้แต่การ
พิจารณาขณิมา การพิจารณาขณิมา ถึงพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่าในวงจรหนึ่ง
นะ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าในโสคาปัตติมรรค ในสกิทาคามรรค ในอนาคามรรค ในอรัทธามรรค
แต่เวลายันขาดมันมีหนึ่งเดียว ถ้ามันขาดมันสมบูรณ์ของมัน กระบวนการของมัน
มีขณิมาปฏิบัติ มรรคสามัคคีรวมลงแล้วมันจะขาด พอมันขาดนี่เป็นโสคาบัน

ในกระบวนการของโสคาบันมันซ้ำมาก็หนักแล้วแต่ ในกระบวนการโสคาบันก็
จบไปแล้ว นี่การพิจารณาภายในขั้นของโสคาบัน ที่นี่การพิจารณาภายในขั้นของ
สกิทาคา ก็พิจารณาซ้ำอีก พอจิตมันสงบแล้วมันก็จับกายได้อีก แต่กายอันนั้น นี่มัน
เหมือนกับทางเชื้อโรค เชื้อโรคมันคนละตัวกัน ในเมื่อเชื้อโรคมันคนละตัวกันใช่ไหม?
ในโสคาบันนี่มันสักกายทิฎฐิ ความเห็นผิด ในสกิทาคามันอุปาทาน อุปาทานในกาม
ราคะ ปฏิฆะอ่อนลงไ

ถ้าในอนาคา นี่ปฏิฆะ กามราคะ เห็นไหม เชื้อโรคมันคนละตัวหมดเลย ถ้าเชื้อ
โรคมันคนละตัว ยามันก็คนละชนิด ถ้าเชื้อโรคคนละตัว ยามันคนละชนิด แต่นี่ยาที่เริ่ม

ละเอียดกว่า ยิ่งอรหัตมรรค ยิ่งพิจารณาภายในอรหัตมรรคนะ นั่นยังละเอียดสุดเลย ฉะนั้น การพิจารณากายมันยังไปได้อีกมากมายมหาศาล

ฉะนั้น การพิจารณากายถ้ามันปล่อยขนาดไหน ปล่อยก็คือปล่อย แต่ก็ต้องพิจารณาซ้ำ ซ้ำอีก ซ้ำที่กาย จับกายมาพิจารณาซ้ำ ถ้ามันมีอยู่จับมาพิจารณาซ้ำ ทีนี้มันเบื่อ เออ ถ้ามันเบื่อ ถ้ามันเบื่อนะ เวลาคนเขาเบื่อ เวลาเขาแบบว่าพิจารณาแล้วๆ นี่เบื่อเพราะกิเลส กิเลสมันบังเงา คำว่าบังเงามันเข้ามาแอบอิงกับความรู้สึกของเรา เข้ามากับใจของเรา เห็นไหม มันสวมรอย มันสวมรอยว่านั่นทำแล้ว นั่นดูแล้ว นี่กิเลสมันจะสวมรอย หลวงตาใช้คำว่า “กิเลสบังเงา”

นี่มันบังเงาเข้ามากับเราไง มันเข้ามากับเรา มันอ้างอิงกับเรา ทำให้เราไขว้เขว ทำให้เราออกนอกกลุ่มนอกรทาง ฉะนั้น ถ้าเรามีหลักของเรา พิจารณาซ้ำแล้วนะถ้าเบื่อ พอเบื่อปั๊บ เวลามันจิตสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เราพิจารณากายแล้วนี่เราพิจารณาเวทนาจึงได้ เรากินข้าวแล้ว เรบอกเรากินข้าวๆ เราไม่กินของหวาน เราไม่ชอบของหวานก็แล้วแต่ แต่ถ้าเขาให้ของหวานมาก็กินได้ แล้วถ้ากินข้าวเสร็จแล้วจะกินน้ำก็กินได้ มันจะเป็นไรไป กินข้าวก็กินของหวานได้ กินข้าวก็กินน้ำได้ กินข้าวก็กินอะไรก็ได้

ฉะนั้น ถ้าเวลาพิจารณากายไปแล้ว พิจารณาไปถ้ามันเบื่อใช่ไหม? สิ่งใดเกิดขึ้นในปัจจุบัน สิ่งใดสิ่งหนึ่ง คำว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สติปัญญา ๔ กาย เวทนา จิต หรือธรรมารมณ์ อะไรก็ได้ จับพิจารณา อย่างพิจารณาภาณนะ เวลาพิจารณาภาณนัตถ์ งานที่ถนัดมันทำได้ถนัดมาก แต่พอมันพิจารณาไปแล้วมันเบื่อ มันต่างๆ พอมันเกิดเวทนา จับเวทนาแล้วมันทำไม่สะดวกเลย แต่ แต่ก็เป็นการฝึใจ เหมือนนักกีฬา เวลาเขาไม่ได้แข่งเขาต้องรักษาความฟิตของเขา เขาต้องซ้อมตลอดไป ถ้าเขาปล่อยให้ร่างกายเขาจนขาดความฟิตนะ พออย่างนั้นเสร็จแล้วเขาจะกลับมาเล่นกีฬาอีกไม่ได้เลย

นี่ก็เหมือนกัน จิตมันพิจารณากายอยู่นี่มันเบื่อของมัน แต่ถ้ามันเกิดเวทนาเราก็พิจารณาได้ เรายรักษาให้จิตของเราเข้มแข็ง รักษาให้จิตของเรามันพิจารณาเป็นอยู่ รักษาจิตของเราให้มันพิจารณาของมัน แล้วพอมันเจอสิ่งใด สิ่งใดสิ่งหนึ่ง อะไรที่เกิดเป็น

ปัจจุบัน นั่นเป็นปัจจุบัน ไม่ใช่เราจะไปเอาสัญญา มาเอาอะไรมา อันนั้นมันเป็นการฝึกใจ เป็นการฝึกวิธีการ

ฉะนั้น พิจารณาอย่าไม่ใช่ว่าต้องพิจารณาอย่างเดียว อย่างอื่นทำไม่ได้ พิจารณาอย่ามันเป็นเอกใจ เอกวิชาใด ถ้าเอกทางนี้ แต่อย่างอื่นเราก็ต้องเรียนด้วย ไม่ใช่เรียนเอกแล้วเรียนวิชาเดียว ไม่ใช่ นี่เอก เวลาเรียนเราเอกอะไรล่ะ? เอกภาษา เอกอะไร? ถ้าเอกนั้นเราใช้ทางนั้น แต่เราก็เรียนวิชาอื่นประกอบด้วย นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราพิจารณาแล้ว มันพิจารณาแล้วมันปล่อย มันเพื่อเราก็พิจารณาของเรา

นี่พูดถึงว่าการพิจารณาอย่ามันจะไปถึงที่สุด ไปถึงธรรมได้ไหม? ได้ การพิจารณาอย่า แต่ ไม่ใช่ความเข้าใจของเราเอง เราพิจารณาอย่าจบแล้ว แล้วทำไมมันไม่เป็นล่ะ? แล้วถ้าพิจารณาอย่าต่อไปมันจะเป็นอย่างไรอีกล่ะ? พิจารณาอย่า โสคาบันนะ จบกระบวนการของมัน ถ้าพิจารณาต่อไป พอพิจารณาโสคาบันนะจบแล้ว ต้องทำให้จิตสงบลึกมากขึ้น แล้วลึกมากขึ้นเราก็จับกายอีก จับกายอีกอย่ามันก็เป็น

พิจารณาไปแล้วนะมันจะคืนสู่สถานะ คืนสู่แยกสู่ เป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ มันจะแยกออกหมดเลย ถ้าแยกออกหมดเลยนั่นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แยกแล้วแยกเล่า แยกแล้วแยกเล่าจนกว่ามันจะสมุจเฉท ถ้าสมุจเฉทบัพมันเป็นตัวทังคพหวน ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ถ้าเราพิจารณาแล้วปล่อยๆ มันเป็นตัวทังคพหวน มันเปลี่ยนแปลง

คำว่าเปลี่ยนแปลง หมายถึงว่าเหมือนกับกิเลสมันก็สงบตัวลง กิเลสมันก็หลบเฉยๆ มันหลบ มันหลิกนะ เวลากำลังเราพอ กำลังต่างๆ กิเลสมันหลบ มันหลิก แล้วมันก็หลบหลิกอยู่ข้างๆ เรานี้แหละ เพราะมันหลบมันหลิกอยู่ คำว่าหลบหลิกอยู่มันอยู่ไหนล่ะ? มันก็อยู่กับเราใช่ไหม? ฉะนั้น ถึงว่ามันมีอะไรๆ อยู่นะ เขาบอกมันมีอยู่ รู้ว่ามี แต่ทำไมมันทำไม่ได้ล่ะ?

ทำไม่ได้เพราะเราอ้าง เราอ้างว่าเราทำงานแล้ว เราอ้างว่าเราทำงานเสร็จแล้ว คนทำงานเสร็จแล้วต้องทำอะไรซ้ำอีกล่ะ? แต่ถ้ามันทำงานแล้ว ใจเราทำงานอยู่ เรากำลังทำงานอยู่ เรากำลังทดสอบอยู่ กำลังตรวจสอบอยู่ แต่มันยังไม่ได้วางบิล ยังไม่ได้เก็บสตางค์ ไม่ได้ ทำเสร็จแล้วต้องส่งลูกค้า ลูกค้ารับสินค้านั้นแล้ว พอใจในสินค้านั้น แล้ว

เราวางบิล เขาได้จ่ายเงินทุกอย่างพร้อมแล้ว เออ จบ ของส่งแล้ว เก็บสตางค์แล้ว นี่ของก็
ยังไม่ได้ส่ง ทำเสร็จแล้วน้ำท่วมอีก ของเสียอีกยุ่งเลย

ทำของเสร็จแล้วเราต้องเก็บของไว้ให้ดีเพื่อจะส่งลูกค้า ส่งลูกค้าเสร็จแล้ววางบิล
พอใจไหม? พอใจวางบิล วางบิลแล้วจ่ายสตางค์มา พอจ่ายสตางค์มาแล้วจบ นี่เราทำเสร็จ
แล้ว เราทำสินค้าเสร็จแล้ว แต่ยังไม่ได้ส่งใครเลย ยังไม่ได้ส่งใครเลย เราต้องรักษาสินค้า
ของเราให้ดี ถ้าสินค้าของเราชำรุดเสียหาย ส่งไปนะลูกค้าเขาไม่ยอมรับสินค้านั้น

การพิจารณาภายนอก พิจารณาแล้ว ไซ้ ปล่อยวางแล้ว ไซ้ แต่ยังไม่ได้ส่งให้ใครเลย เรา
พิจารณาเอง เราส่งเอง แหม เราทำของเราเอง ไครมาติของเราไม่ดีไม่ได้นะ ไครมาติไม่ได้
เลย ของเราต้องดี เรียบร้อย ของเราดีหมดเลยเพราะเราทำเอง แต่ยังไม่ได้ส่งใคร นี่พูดถึง
เวลาส่งกันทางโลกนะ แต่ถ้าเป็นทางธรรม อริยสัจ สัจจะมีหนึ่งเดียว มรรคสามัคคีมีอัน
เดียว จะเหมือนกันหมด

นี่ไงเกิดในธรรม เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชาย
สิทธัตถะ นี่เจ้าชายสิทธัตถะ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เจ้าชายสิทธัตถะ
ตรัสรู้ธรรมเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ขณะที่ยังไม่สมุจเฉท มรรคญาณ
ยังไม่วงรอบ เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ นี่การเกิดเป็นมนุษย์ แล้วมนุษย์เกิดในธรรม เกิดเป็น
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

จิตเรานี้ เราปฏิบัติอยู่ เหมือนเจ้าชายสิทธัตถะ ๖ ปีเราละง้ำละง้งอยู่นี่
สมนุกสมบั่นอยู่นี่ นี่เราทำของเราอยู่ แต่ถ้ามันขาดผลวะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าเทศน์ธรรมจักร เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมนะ

“อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปลื้มใจมาก เวลาตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ว่าการขึ้นไป พอพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม สงฆ์
องค์แรกเกิดแล้วไง เราก็ทำได้ ลูกศิษย์ก็ทำได้ ไม่ใช่ที่เราทำได้เราก็อมใจ เราทำได้ๆ เรา

ทำได้แล้วคนอื่นล่ะ? คนอื่นจะอย่างไร? เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะทำได้เป็นองค์แรก โอ้อโฮ พระพุทธเจ้านี้ปลื้มใจมากนะ อุทานเลยละ อุทานเลย

ฉะนั้น ถ้าเวลามันเป็น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นอย่างนี้ พระอัญญาโกณฑัญญะก็เป็นอย่างนี้ นี่อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ รู้อะไร? รู้แบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ไง แต่เราไม่รู้แบบโลกรู้ไง เพราะเรายังเป็นเราอยู่ เรายังเป็นมนุษย์อยู่ เจ้าชายสิทธัตถะเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เป็นมนุษย์ เวลาเจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้ธรรม เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราซ้า เราหมั่นเพียรของเรา เราทำของเรา ซ้าแล้วซ้าเล่าๆ นั่น เจ้าชายสิทธัตถะสร้างบุญญาธิการมาเป็นพระโพธิสัตว์ แล้วเราละเราสร้างมาเท่าไร? เราสร้างมาเท่าไร? ถ้าเราสร้างขึ้นมา คำว่าถ้าเราสร้างมาน้อย เราก็ไม่สนใจในการปฏิบัติ นี่เราสนใจ แล้วเราปฏิบัติขึ้นมาเราเห็นผลด้วยนะ ถ้าคนปฏิบัติ อย่างคนขับรถ ถ้าคนขับรถไม่เป็นมันออกรถไม่ได้ แล้วก็นี่ๆ กังๆ อยู่ในรถ ปี ๒ ปีมันก็เบื่อกัน แต่ถ้าคนขับรถนะ เอารถนี้ออกไปได้ รถมันไปได้ทั้งหมดแหละ

จิต จิตถ้าเราเริ่มทำความสงบของใจ แล้วใจมันเป็นสมาธิ แล้วมันออกใช้ปัญญาได้ เหมือนกับเราขับรถออกไปได้ ถ้าเราขับรถออกไปได้ เห็นไหม แต่มันถึงเป้าหมายหรือยังล่ะ? เราก็ต้องสนใจของเรา เราต้องรักษาของเรา ถ้าเราทำของเราไป นี่มันต้องเป็นไปได้นี้พูดถึงการพิจารณาภายในนะ

การพิจารณาภายใน พิจารณาภายในอย่างเดียวกันแหละเป็นพระอรหันต์เลยละ แต่เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ฉะนั้น เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป แล้วมีอุปสรรค นี่อุปสรรคขั้นนี้ในอุปสรรคขั้นต่อไปละเอียดกว่านี้ ยิ่งเป็นอสุภะนะ กามราคะนี่พิจารณาภายในเหมือนกัน พิจารณาภายในทำไมเป็นอสุภะล่ะ? แล้วนี่ภายในของจิต จิตอย่างไร? อุปมาถ้าจิตมันเป็นกายอย่างไร? มันต้องจับประเด็นได้ ถ้าจับประเด็นไม่ได้คือไม่เห็นกิเลส แต่ถ้าเห็นกิเลส เห็นไหม นี่ขุดคุ้ยหากิเลสให้ได้ ถ้าหากิเลสเจอมันจะทำของมันได้

ฉะนั้น การพิจารณาภายในไปไม่ถึง ที่ว่าถึง-ไม่ถึง นี่ถึง พิจารณาได้ ถึง แล้วอย่างพิจารณาภายในมันเหมือนกับการฝึกใจเรา ภายในเหมือนกับการห็น แล้วมีด เวลาเขาลับคม

มิดเขาลับด้วยหินนั้น หินลับมิด ไอนี้ก็เหมือนกัน ภายนี้ให้จิตมันลับ จิตพิจารณากาย จิตฝีกฝนกับกาย จิตมาฝีกฝน มาพิจารณากาย มาแยกแยะที่กายนี้ เพราะนี่มีดลับกับหิน หินลับมิด ภายนี้เหมือนหิน มิดเหมือนจิต มิดลับที่หินนั้น แล้วมิดคมกล้าขึ้นมาเพราะได้ลับกับหินนั้น

จิต จิตพิจารณากายๆ ไข่กายเป็นภพ ภายเป็นวัตถุ ภายเป็นสมมุติ พิจารณาแล้วมันจะได้สิ่งใดขึ้นมา ก็ได้ความฉลาดใจ ได้ความฉลาด ได้ญาณทัศนะ ขณกฐัง ญาณทัศนะ เห็นไหม ขณกฐังคือมันปล่อย เกิดญาณหยั่งรู้ว่าปล่อย เกิดญาณหยั่งรู้ว่าขาด นี่มันเกิดของมันเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา ฉะนั้น ที่ถามว่า

ถาม : แม้แต่ถูกลูกักไปทุกด้าน ก็พยายามอดทนและปฏิบัติไปเรื่อยๆ”

หลวงพ่ : อันนี้เป็นวาสนานะ วาสนา ถ้าใครทำได้แบบนี้มันจะมีประโยชน์มาก ฉะนั้น กลับมาตรงนี้ก่อน อารัมภบทก่อน เดี่ยวเข้าปัญหานะ นี้ที่ว่า

ถาม : จิตนี้เห็นกายประกอบขึ้นจากดิน จิตเห็นกายประกอบขึ้นจากดิน เห็นรู้ เห็นถนน

หลวงพ่ : นี่เวลาประกอบขึ้นจากดิน เราพิจารณาดี พิจารณารู้ว่ดินสู่ดิน พิจารณาๆ เห็นไหม ถนนคั้นสู่ดิน สิ่งทีประกอบขึ้นมันประกอบขึ้น แต่ถ้าเวลามันกลับไปสู่ละ? กลับไปสู่สถานะของมัน นี่สิ่งทีมันเกิดขึ้นมาเราพิจารณาได้ อย่างนี้เราพิจารณากายโดยปัญญานะ คือเราพิจารณากาย ภายนี้ประกอบไปด้วยสิ่งใด กายประกอบด้วยเซลล์ ด้วยกระดูกต่างๆ มันประกอบกันขึ้นมา ประกอบขึ้นมามันต้องอาศัยอาหาร นี่พิจารณามันสู่สถานะของมันอย่างไร? นี้โดยใช้ปัญญา

แต่ถ้าพิจารณากายโดยเจตนะ พิจารณากายจนจิตมันสงบ มันเห็นกาย มันเห็นเป็นวัตถุเลย เป็นนิमितเลย เป็นภพกาย เป็นภพอวัยวะต่างๆ เวลาจิตมันมีกำลัง เห็นไหม ด้วยกำลังของสมาธิมันจะย่อยสลาย มันจะแปรสภาพเลยนะ ถ้ามันผุ มันพัง มันเน่า มันเปื่อยมันจะเห็นชัดๆ เลย ถ้าเห็นชัดๆ แล้วมันแปรสภาพให้เห็นเลย ถ้ามันเห็นอย่างนั้น นี่ถ้าเห็นอย่างนั้นอุคหนิมิต วิภาคะ คือนิมิตนี้มันแปรสภาพ นี่ถ้าแปรสภาพบีบมันสะเทือน หัวใจมาก สะเทือนหัวใจมากแล้วมันจะปล่อยเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา อันนี้พูดถึง

นี่เพียงแต่เขาบอกว่า

ถาม : เวลาเราประกอบขึ้นจากดิน เห็นเป็นถนน เห็นเป็นดินต่างๆ เวลาจิตทิ้งกายแล้วเขามาสู่บริเวณหน้าอกที่เป็นลิ้นปี่ สิ่งนี้เป็นภพ

หลวงพ่ : ถ้าคิดว่ามันเป็นภพก็ได้ เป็นสมาธิก็ได้ นี่สิ่งที่เป็นสมาธิ เห็นไหม แล้วมันสร้างนิมิตได้ คำว่าสร้างนิมิต ถ้าสร้างนิมิต นิมิตออกไปมันก็เป็นภาพ แล้วนิมิตนี้สภาพมันก็แย่งๆ ถ้าแย่งนะ เวลาเราปฏิบัติ อุตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค

เวลาปฏิบัติ นี่เป็นกามสุขัลลิกานุโยคมีความสุข อุตตกิลมถานุโยคนี้แย่งๆ อุตตกิลมถานุโยคทำให้ตนลำบาก มีความลำบาก มีความขัดเคือง มีความต่างๆ นี่พอเวลากิเลสมันสอด นี่คือโดยหลัก คือชื่อ นี่คือโดยหลัก แต่เวลามันแสดงออก เห็นไหม แสดงออกที่ว่าพอมันเป็นนิมิตแล้วมันจะแย่งๆ มันจะสร้างภาพให้เรา

นี่ไงโดยที่มันเป็นจริงกับเรา เป็นจริงกับเรามันแสดงภาพออกไปอย่างนั้น มันแสดงภาพในทางต่างๆ ไปเรื่อยๆ ถ้ามันต่ำลงไปเรื่อยๆ ถ้าเรามีสตินะ เรามีสติ มีสมาธิ ใช่ไหม? เราคุมได้ เราคุมจิตเราได้ หนึ่งถ้าบอกว่าไม่ให้เห็นเลยก็ได้ ถ้าเห็นสิ่งนั้นเราไม่รับรู้ก็ได้ ถ้าเราไปรับรู้ใช่ไหม? มันก็เหมือนเขื่อน ถ้ามันมีรอยตามด มีรอยแตก รอยร้าว เดี่ยวเขื่อนมันก็แตก ก็พัง

จิต จิตเวลาภาวนาขึ้นมาแล้ว พิจารณาแล้วมันปล่อยเราก็มีความสุข แต่ถ้ามันเกิดนิมิต แล้วมันแบบแย่งๆ มันก็เหมือนเขื่อน เหมือนตามด เราจะบอกว่าเวลาเราภาวนานี้ละ ถ้าจิตมันเป็นธรรมนะ จิตมันมีเกิดปัญญา เกิดสมาธิ เกิดปัญญาขึ้นมาที่เขาเรียกธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม สติธรรม มีธรรมอย่างหยาบ มีธรรมอย่างละเอียด มันจะส่งเสริมให้จิตนี้เข้มแข็ง แต่ถ้ามันเป็นกิเลสละ? กิเลสมันก็ยุ มันก็แห่ กิเลสมันก็สร้างภาพ สร้างภาพให้เกิดการกระทบกระเทือน นั่นมันเป็นเรื่องของกิเลสนะ

เวลากิเลสมันสร้างภาพ มันให้เห็นว่าทำแล้วมันจะทอดย ทำแล้วนี่เข็นครกขึ้นภูเขา เข็นขึ้นไปแล้วครกก็ถ่วงเรา ทำอะไรมันทุกข์มันยากไปหมดเลย นี่กิเลสมันเริ่มทอนใจ มันเริ่มทอน ถ้าเริ่มทอนเราไม่คิดตามมันก็ได้ เราตัดทิ้งเลย อะไรที่มันทำให้เราเสื่อมถอย อะไรที่ทำให้เราละล้าละลังเราปวดทึงเลย เราเอาแต่สิ่งที่มันเป็นประโยชน์ คิด

ในเชิงบวก คิดในแง่บวกขึ้นมา มันจะเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมาเรื่อยๆ อันนั้นที่ว่าเรา
ดูแลใจของเราขึ้นมา

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า

ถาม : เวลาจิตมันสงบไปแล้ว สิ่งที่มีมันเกิดขึ้น รู้สึกว่าสิ่งที่มีมันเป็นภพที่เราใช้
วิปัสสนา

หลวงพ่อก : นี่สิ่งที่เป็นภพนี่นะมันเป็นพื้นฐาน ถ้าเป็นสมาธิใช่ไหม? สมาธิคืออะไร?
สมาธิคือทำให้จิตสงบ จิตสงบแล้วถึงเป็นสมาธิ ทำความสงบบ่อยครั้งเข้าๆ จนเป็นสมาธิ
ความที่จิตนี้สงบ ถ้าจิตสงบได้ สิ่งที่เป็นความฟุ้งซ่าน สิ่งที่เกิดสั่นๆมันแห่อยู่ นี่มันยุ
แห่ไม่ได้ ถ้ามันยุแห่ได้มันก็ขัดเคือง เวลาทำสมาธิ นั่นก็ไม่ได้ นี่ก็ไม่ได้ ทนแล้วทนอีก
ก็ไม่ได้ นี่ความขัดเคืองมันเป็นสมาธิไม่ได้ แต่ถ้ามันพุทโธ พุทโธจนร่มเย็นเป็นสุข

พุทโธเพราะอะไร? เพราะพุทโธนี่กินอาหารแล้ว กินอาหารที่ไม่เป็นพิษ นี่ดื่มน้ำ
แล้ว ดื่มน้ำก็เสร็จแล้ว กินอาหารเสร็จแล้วเราก็เก็บสำหรับเก็บล้าง เห็นไหม นี่ทำอะไรมัน
สะดวกสบาย ทำอะไรมันถูกต้องจึงจะไปหมดเลย จิตมันก็เริ่มเห็นคุณงามความดี จิตมัน
ก็เริ่มสงบเข้ามา ความสงบของจิต ถ้าจิตมันสงบเข้ามา นี่ก็เลยมันสงบตัวลง พอก็เลย
สงบตัวลง เพราะมีสัมมาสมาธิ เวลาออกวิปัสสนามันถึงเกิดปัญญา ถ้าไม่มีสมาธิมันเป็น
โลกีย์ปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากกิเลสตัณหา มันบวก กิเลสตัณหา มันบวก

ฉะนั้น เวลาออกวิปัสสนาให้มีสมาธิ เห็นไหม นี่คำว่าใช้ภพวิปัสสนาก็ได้ แต่
ความจริงมันเป็นสมาธิออกวิปัสสนา ถ้าวิปัสสนาขึ้นมา นี่จากภพหนึ่งเข้าสู่ภพหนึ่ง ตรง
นี้มันนี่ สู่ภพหนึ่ง เพราะมันปล่อยวาง มันโล่ง มันว่าง นี่มันภพหนึ่ง ภพหนึ่ง เพราะมัน
ว่างใช่ไหม? มันว่างเราก็อยู่กับความว่าง ถ้าเราใช้ปัญญา พอมันปล่อยแล้วนะเราอยู่กับ
ความว่าง ถ้ามันอยู่ไม่ได้กำหนดพุทโธไว้

อย่างเช่นเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ใช้ปัญญามีสติตามความคิดไป พอตาม
ความคิดมันปล่อย มันปล่อยแล้วทำอย่างไรต่อ? ถ้ามันทรงตัวไม่ได้เราก็พุทโธไว้สิ พุท
โธ เวลาเราพุทโธมันขัดข้อง ถ้าคนที่เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาชนิดนี้ส่วนใหญ่แล้ว

ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ คือใช้ปัญญา พุทฺโธ พุทฺโธมันไม่มีปัญญา มันใช้พุทฺโธอย่างเดียว มันไม่ยอมรับ จิตมันไม่ยอมรับ แต่ถ้าใช้ปัญญานี้เก่ง ชอบ ชอบใช้ปัญญา

ถ้าใช้ปัญญาแล้วพอมันหยุดล่ะ? หยุดแล้วทำอย่างไรต่อ? หยุดแล้วทำอย่างไรต่อ? มันจะทรงตัวได้อย่างไร? จิตมันจะเกาะอะไร? ถ้าจิตมันเกาะอะไร มันก็กำหนดพุทฺโธ พุทฺโธ พุทฺโธ เห็นไหม พุทฺโธเกาะไว้ ถ้ามันจะคิดใช้ปัญญาไล่ต่อ ถ้ามันจะคิดใช้ปัญญาไล่ต่อ หมายถึงว่าปัญญาอบรมสมาธิต่อไป พอมันหยุด ถ้ามันหยุดได้ ถ้าไม่ได้ก็กำหนด พุทฺโธไว้ ถ้ามันคิดเอาต่อ ทำอย่างนี้ อย่างนี้เรียกว่าปัญญาอบรมสมาธิ สมาธิมันจะมันคง ขึ้น

ฉะนั้น คำว่าพอจิตสงบแล้วมันเป็นภพ แล้วใช้วิปัสสนา จากภพหนึ่งเข้าสู่ภพหนึ่ง เข้าสู่ความโล่งๆ ว่างๆ นี่เราทรงพุทฺโธไว้ เราโล่งๆ ว่างๆ นี่ทรงพุทฺโธไว้ ฉะนั้น พุทฺโธไว้เพื่อให้มันเข้มแข็งใจ ถ้าสมาธิมันคงเป็นเอกัคคตารมณ์ มันตั้งมันมีกำลัง นี่ถ้ามีกำลัง มันทำอะไรมันก็ถูกต้องดีงาม แต่ถ้ามันไม่ตั้งมัน เราคนอ่อนแอ คุณสเวลาโครงสร้างของบ้าน โครงสร้างที่มันไม่แข็งแรง เวลาสร้างบ้านขึ้นไป ลมพัดมันก็จะล้มอยู่แล้ว

นี่ถ้าจิตมันไม่มีกำลัง เราไปวิปัสสนา ปัญญามันไม่คมกล้า กายเป็นหิน จิตเป็นมีดลับไปที่กาย ยิ่งลับมันยิ่งคม ถ้ายิ่งคมนะ ออกมาฟันสิ่งใดมันก็ขาด ถ้าเราเข้าสู่สมาธิไว้ ฉะนั้น ถ้าบอกว่าจิตมันว่างๆ จิตมันล่องๆ มันมีสิ่งที่ไม่ดี มันสู้ที่ต่ำ เห็นไหม แล้วมารมันก็จะกระโดด มารกระโดดใส่ นี่ถูกต้อง

มารกระโดดใส่อยู่แล้ว มารมันพยายามจะทำให้เราอ่อนแอ เหมือนเชื้อโรค ถ้าร่างกายอ่อนแอ โรคภัยไข้เจ็บมันจะแสดงตัวทันที เห็นไหม นี่พอร่างกายอ่อนแอ มารมันก็กระโดดใส่ มันก็เจ็บไข้ได้ป่วย มันก็เป็นเชื้อโรค แต่ถ้าร่างกายแข็งแรง ร่างกายแข็งแรงทุกอย่างสุขภาพเราดี เชื้อโรคมันแสดงตัวไม่ได้ เพราะเรามีภูมิคุ้มกัน

จิต ถ้าเราพยายามรักษาให้มันมั่นคงของเรา แล้วทำงานเป็นกิจจะลักษณะ เวลาเราทำความสงบของใจ หน้าที่การงานก็คือหน้าที่การงานของเรา ถ้ามันสงบ เราทำความสงบเฉยๆ แต่พอเรามาวิปัสสนา หรือพอเริ่มภาวนา พอเราเริ่มภาวนา เรามีเวลานี้เอากัน

เลย แต่ขณะที่เราทำงานอยู่เราก็ใช้จิตแค่ให้มันมีความสงบก็พอ นี่พูดถึงว่าให้มันเป็นกิจจะลักษณะ

ฉะนั้น นี่อารัมภบททั้งหมดเลยนะ นี่มาเข้าข้อที่ ๑.

ถาม : ๑. วันนี้ผมก็ตั้งภพโล่งๆ ว่างๆ ไว้ที่กลางหน้าอก แล้วก็ฟังเทศน์หลวงพ่อกัณฑ์หนึ่งที่เทศน์ตั้งแต่ต้นจนถึงที่สุด ปรากฏว่าโล่งๆ ว่างๆ จิตมันก็เป็นแค่ผลที่ส่งออกมาจากจุดเล็กๆ ที่อยู่ประมาณลิ้นปี่ใช่ไหมครับ?

หลวงพ่อ : โล่งๆ ว่างๆ เพราะเวลาฟังเทศน์ เวลาฟังเทศน์เหมือนกำหนดพุทโธ ถ้าเรากำหนดพุทโธ นี่คำบริกรรมพุทโธ พุทโธ พุทโธ เห็นไหม จิตมันเกาะที่พุทโธไว้ ฉะนั้นเวลาฟังเทศน์ นี่มันรับฟังเสียงนั้นไว้ พอฟังเสียงนั้นไว้ มารมันก็กระโดดใส่ไม่ได้ พอมารกระโดดใส่ไม่ได้ เห็นไหม ไอ้ที่ภพโล่งๆ ว่างๆ มันก็ไม่แปรปรวน พอไม่แปรปรวนนี่เรว่ามันเล็กกลงๆ สิ่งนี้คือเราเกาะเสียงนั้นไว้ไง เราเกาะธรรมไว้ ในเมื่อฟังเทศน์ เห็นไหม

ฟังเทศน์นะหลวงตาพูดประจำ “การฟังเทศน์เป็นการปฏิบัติขั้นหนึ่ง”

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ เทวดา อินทร์ พรหมสำเร็จเป็นแสนๆ เวลาฟังเทศน์นะ เวลาพระที่วิเศษบุตร ที่ว่าน้ำจากกันจน แล้วแตกแยกไป เห็นไหมเวลารวมขึ้นมา ทำสามัคคีอุโบสถ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์เป็นพระอรหันต์หมดเลย ที่หนึ่ง ๕๐๐ ๑,๐๐๐ พระพุทธเจ้าเทศน์ที่ไรเป็นพระอรหันต์เป็นร้อยเป็นพันนะ

นี่ไงฟังเทศน์สำคัญ แต่ แต่เทศน์นั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์ เทศน์นั้นจะต้องเทศน์จากเป็นธรรม แต่ถ้าจิตเราสงบแล้วไปฟังเทศน์ที่แบบว่ามันไม่มีจริง บางทีนะถ้าจิตมันไม่มีธรรมอยู่ พุดออกมามันไม่จริง พอไม่จริง มันเหมือนแผนที่ที่ชี้ไปทางที่ถูก เราฟังอย่างไรเราถึงงงนะ เราจะเดินป่า แล้วเราก็เข้าใจว่าป่าต้องเดินอย่างนี้ แต่พอฟังเทศน์บอก ว่าที่กลับมันเป็นคนละเรื่องเลย เอ๊ะ เราก็พอคร่าวๆ อยู่ นั่น ป่านี้เราก็เคยผ่านอยู่นะ ทำไมเวลาฟังเทศน์บอกเลยว่าเข้าคนละทาง ออกคนละทาง มันยิ่งงงนะ

ฉะนั้น สิ่งที่ฟังเทศน์แล้วมันเป็นประโยชน์ คือว่ามันสงบ มันเป็นจุดเล็กๆ นี่มันสงบเข้าไป คำว่าจุดเล็กๆ หรือภพนั้น ถ้าอย่างนี้เราจับประเด็นนี้ก็ได้อีก เราจับประเด็นนี้เห็นไหม เราใช้ปัญญาอย่างไร? นี่สิ่งนี้ถ้ามันอยู่ ความจริงไอ้ตัวภพ ไอ้ตัวจุดเล็กๆ มันต้องเอามาใคร่ครวญ ถ้าถึงใคร่ครวญนะ ถ้ามันขยายออกมามันก็ใหญ่ หดเข้าไปมันก็เล็ก

ฉะนั้น คำว่าขยายเข้ามาหรือหดเข้าไป นั่นละคือตัวมันทั้งนั้นเลย นั่นละคือตัวกิเลสมันอยู่ตรงนั้นแหละ กิเลสมันสร้างที่ของมัน แล้วมันก็อยู่ในเปลือก อยู่ในมุม อยู่ในหัวใจเรานี้แหละ ฉะนั้น มันก็หลบหลิกไป หลบหลิกมา แต่เราไปถนอมมันไป มันเป็นภพ มันเป็นเรา ไม่กล้าทำลายไป มันต้องทำลาย เอามันมาดู เอาจุดเล็กๆ เอาภพนั้นแหละ มาดูว่าภพนั้นมันคืออะไร?

เวลาหลวงตาท่านสอนนะ ท่านสอนการพิจารณากาย เวลาพิจารณาไปแล้วนะ เวลาพิจารณากาย เวลามันแยกออก เห็นไหม กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ มันแยกออกเป็น ๓ ทวิป ภพนี้เวลามันแยกออกไป ภพนี้มันแยกออกเลย อะไรที่เป็นกาย? อะไรที่เป็นจิต? อะไรที่เป็นทุกข์ พอมันแยกออกไปแล้ว ทวิปนี้แยกออกจากกัน ห่างกัน จนมันต่อกันไม่ได้

จิตรวมลง เราจะบอกว่าภพก็ไม่มี เวลาถึงที่สุดแล้วมันจะไม่มีอะไรเหลือเลย ถ้ามีสิ่งใดเหลือคือเราไปสงวนรักษาไว้เองไง เราไปสงวนรักษาว่าอันนี้เป็นของเรา อันนั้นไม่ใช่ของเรา อันนั้นเป็นกิเลส ความคิดต่างๆ เป็นมาร ทุกอย่างเป็นมารไปหมดเลย แต่อันนี้เป็นคุณงามความดี นั่นละคือตัวพญามารใหญ่เลย มันอยู่ตรงนั้นเลยละ ไอ้ที่ว่าป็นมารๆ มันเป็นแค่เงา ไอ้ที่ว่าป็นมารๆ นั่นละมันป็นเสนามารต่างหากละ ไอ้ตัวภพนั่นละคือตัวมาร

ฉะนั้น ถ้าพิจารณาไปแล้ว ตรงนี้มันจะทำลายออก เวลามันแยกออกแล้วจะไม่มีเหลืออะไรเลย จะไม่มีอะไรเลย ถ้ามีอยู่ ตรงนั้นแหละคือตัวกิเลส ฉะนั้น ตัวภพนะเราพิจารณากาย ถ้าพิจารณากาย ไอ้ภพนี้พิจารณา พอพิจารณามันก็ปล่อยเข้ามาที่ภพ ถ้าภพออกพิจารณาปล่อยมาที่ภพ ถ้ามันละเอียดขึ้นมาเรื่อยๆ แล้วถ้ามันเห็นจุดและภพ เอาภพนั่นละ เอาตัวภพนั่นละ เพราะตัวภพก็เป็นอนิจจัง คุณิแผ่นดินนี้ก็เป็นอนิจจัง สรรพสิ่งนี้เป็นอนิจจัง แล้วภพมันไม่เป็นอนิจจังหรือ? ภพมันเป็นอะไร?

นี่เราไปบอกว่าเป็นภพไง ภพคือเรา ภพคือคงที่ไง พอคงที่นะ โอ้โฮ ให้มันหลอก อยู่ตั้งนาน ให้มันหลอก (หัวเราะ) นี่จับมันมา จับมาพิจารณา อะไรก็ต้องพิจารณาหมด ไม่มีสิ่งใดเว้นไว้ได้เลย จะไม่มีอะไรเว้นไว้ได้เลย ไม่มี สิ่งใดมีอยู่ สิ่งนั้นคือกิเลส สิ่งใดที่มีอยู่ สิ่งใดที่จับต้องอยู่ทั้งนั้น ทั้งนั้น ฉะนั้น ไต่เข้าไป ไม่ใช่ที่เราไล่มาทั้งหมดแล้ว เห็นไหม ในเชิงอุปมาอุปมัยของหลวงตา นี่เข้าไปในที่บ้าน อยู่ บ้านนี้ว่างหมดเลย ว่างนี่ก็เรา เข้าไปเห็น เราไปยืนขวางอยู่มันว่างได้อย่างไร?

นี่ก็เหมือนกัน ไม่มีสิ่งใดเลย แต่มีไอ้ภพนี่อยู่ มันก็ขวางอยู่ ฉะนั้น ต้องพิจารณา ทั้งหมด แล้วพิจารณาไป มันต้องเสมอภาคไง มันต้องเสมอภาค ต้องมีความเป็นธรรม ต้องมีความเสมอภาคหมด กิเลสมันก็เป็นอนิจจัง สรรพสิ่งเป็นอนิจจัง สัพเพ ชัมมา อนัตตา แม้แต่ธรรมะก็เป็นอนัตตา เขาว่านะ ธรรมะเป็นอนัตตา ขณะที่มันทำ สิ่งที่มี เป็นอนัตตากับสิ่งอนัตตามันจะเข้ากัน อย่างเช่นน้ำ สิ่งที่ละลายได้ ผสมน้ำมันจะละลายไปกับน้ำ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นกิเลสอยู่นะ สัจธรรมนี่เหมือนน้ำเข้าไปชำระล้าง ถ้ามันชำระล้างได้มันต้องละลายออกไป มันต้องสะอาดออกไป มันต้องทำลายออกไป ถ้ามันทำลายออกไป เห็นไหม สัพเพ ชัมมา อนัตตา มันทำลายชำระล้างกันหมดเลย แล้วมันเหลืออะไรล่ะ? นี่ไงสิ่งที่เป็นอกุศลธรรม สิ่งที่เกิดที่มี แต่คงที่แบบเหนือโลก คงที่แบบเอา ออกมาอธิบายไม่ได้ คงที่อย่างนี้เป็นปัจจุัตตัง เป็นสันติภูริโก

ฉะนั้น จะจุดเล็ก จุดใหญ่ เราสงวนไว้ไม่ได้ มันไม่ใช่เหมือนกระเป๋าสตางค์นี้เนาะ ต้องมีกระเป๋าไปเก็บสตางค์ไง สตางค์ต้องใส่กระเป๋า ฉะนั้น กระเป๋าของเราทำลายไม่ได้ เดี่ยวไม่มีกระเป๋าไปใส่สตางค์ ทำลายหมดแหละ ไม่ต้อง เขาใช้เครดิต เขาใช้เครดิตได้หมด กระเป๋าที่ไม่เอา เครดิตมันไม่มีตัวตนนะ เครดิตนี่แบ่งก็ไม่ต้อง คุณกัน ด้วยปากเปล่าเลย ตัวเลขเท่าไรว่ามา ตัวเลขเท่าไรได้หมดเลย

ฉะนั้น ไม่ต้องไปห่วงกระเป๋า แหม กลัวไปเก็บสตางค์ไม่ได้ ต้องถือกระเป๋าไว้ในกระเป๋าโล่งไม่มีอะไรเลยนะ เป็นภาระรุงรัง ฉะนั้น จะอย่างไรก็ต้องจัดการหมด นี่ข้อที่

๑.

ถาม : ข้อที่ ๒. ถ้าข้อ ๑ ผมพิจารณาถูก ภพมันหดเข้ามาแล้วมันก็สบายกว่าภพที่โล่งๆ ว่างๆ เพราะไม่เป็นภาระที่ต้องคำนึงรักษาสงวนมันมาก แล้วผมควรพิจารณาอย่างไรต่อไป ทราบแต่ว่ามันไม่ดี แล้วมันก็หดเข้ามา

หลวงพ่ : นี่ถูกต้องแล้วแหละ ถูกต้องหมายถึงว่าพอพิจารณาซ้ำๆ นี้เวลาพิจารณาเอง ตัวเราเองนะ ทุกคนมีวิชาคือความไม่รู้ ฉะนั้น พอความไม่รู้ ไปศึกษาธรรมะก็ศึกษาด้วยความไม่รู้ ทั้งๆ ที่ว่าศึกษาธรรมะแล้วว่าเข้าใจ นี่ศึกษาด้วยความไม่รู้

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติเอง จะภพน้อย ภพใหญ่ เราพิจารณาของเราไปนั่นแหละ แต่พอมาฟังเทศน์ เห็นใหม่ ฟังเทศน์นี่เขาจะบอกเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา นี่เราเกาะธรรมะเข้าไป เราเกาะธรรมะเข้าไป นี่มารมันแสดงออกมาไม่ได้ พอมันเกาะธรรมะเข้าไป เกาะธรรมะเข้าไปมันไม่มีเหตุผลคัดค้าน พอไม่มีเหตุผลคัดค้านมันก็จะเอียงขึ้นไปๆ นี่มันก็เลยดีขึ้น

คำว่าดีขึ้น เห็นใหม่ นี่ข้อ ๒. เขาว่า

ถาม : เวลาพิจารณามันหดเข้าไปๆ มันสบายกว่าภพที่โล่งๆ ว่างๆ

หลวงพ่ : โล่งๆ ว่างๆ มันก็บอกใช่ใหม่? อย่างเช่นการภาวนา ทุกคนบอก อู๋มีปัญหา มันละเอียดมากๆ ยัง ละเอียดกว่านี้อีกเยอะ

นี่ก็เหมือนกัน มันโล่งๆ ว่างๆ มันละเอียดเข้าไป ยัง ยังมีละเอียดกว่านี้อีก เพราะถ้ามันไม่ละเอียดกว่านี้ มันทำไมต้องมีสติ เวลาละเอียดเข้าไปแล้วทำไมต้องเป็นมหาสติ ทำไมสตินี้ทำไมมันจับไม่ได้? สติมันจับอยู่อย่างนี้ แต่ถ้าละเอียดเข้าไปแล้วมันต้องเป็นมหาสตินะ พอมันผ่านขั้น ๒ แล้ว ขึ้นไปขั้น ๓ ขั้น ๔ มันจะเป็นมหาสติแล้ว พอจากมหาสติมันจะเป็นสติอัตโนมัติเลย เป็นมหาสติยังไม่พอ สตินี้มันจะตามตลอดเลย นั่นละเวลามันขึ้นไปแล้วนะ

ฉะนั้น มันยังละเอียดกว่านี้ แต่นี้เพียงแต่ว่าพออย่างนี้เราก็มารู้ว่าเราละเอียดแล้ว เพราะอะไร? เพราะเหมือนกับทักษะของนักกีฬา เห็นใหม่ นี่ประสบการณ์ก็ปีๆ ทักษะ

เขาไม่เคยเล่นเกมใหญ่ๆ เขายังกระตุกคนละเบอร์เลย แต่ถ้าพวกนี้เขาผ่านกีฬาระดับโลกมาแล้ว กระตุกเขากับไอ้พวกกีฬาฝึกใหม่นี้คนละเรื่องเลย กระตุกมันคนละชั้นเลย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราปฏิบัติขึ้นไป มันละเอียดเข้าไปๆ เราจะรู้เลยว่ากระตุกมันคนละชั้นเลย ฉะนั้น สิ่งทีละเอียดแล้ว ถ้าเราอยู่ในระดับนี้ ทักษะเราอย่างนี้ ประสิทธิภาพเรา อายุการใช้งานเราแค่นี้ เราฝึกของเราไป ชั่วโมงบินเรายังไม่ถึง ถ้าชั่วโมงบินเราถึงนะ ชั่วโมงบินเราถึงทันกันหมดแหละ ฉะนั้น ที่ว่าโล่งๆ ว่างๆ ไม่ต้องไปกังวล ถ้าชั่วโมงบินเราคีนะ เราปฏิบัติของเราซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ชั่วโมงบินมันจะมีของมันไปเรื่อยๆ มันตามทันหมดเลย พอมันตามทัน ถึงที่สุดมันเป็นไปได้

ฉะนั้น ที่ว่ามันว่างๆ แล้วมันไม่เป็นภาระ มันไม่ต้องดูแล นี่มันไม่ต้องมีภาระ ไม่เหลืออะไรไว้เลยล่ะ ถ้าเหลือไว้ นั่นล่ะคือตัวกิเลส ยิ่งบอกว่าไม่ต้องคำนึงรักษา ไม่ต้องหวงแหน หวงแหน หวงแหนอะไร? หวงแหนก็คือกิเลสไง ความหึง ความหวงนั่นล่ะ คัดค้านทั้งนั้น ไม่มีการหึง ไม่มีการหวง ทูบทำลายหมด ในมหายานบอก เห็นไหม “เจอพุทธะที่ไหน ต้องฆ่าพุทธะก่อน”

นี่เวลาพูดอย่างนี้ไปแล้วเกรวาทเรามันสะเทือนใจอยู่นะ เพราะเราเคารพพระพุทธเจ้า แล้วพอเจอพระพุทธเจ้าให้ฆ่าพระพุทธเจ้าก่อน ใครจะฆ่าลง? แต่พุทธะคือผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เบิกบานคือสว่างไสว ผู้เบิกบาน ผู้สว่างไสว สว่างไสวคืออวิชา สว่างไสว เห็นไหม สว่างไสวนั่นล่ะปฏิสนธิจิต นั่นล่ะคือตัวเกิด วิญญาณ ปฏิสนธิวิญญาณคือตัวนั้น วิญญาณรับรู้เรานี้วิญญาณในขั้น ๕ นะ ปฏิสนธิวิญญาณคือภพ คือจิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้นั่นล่ะคือตัวอวิชา แล้วถ้าไปเจอพุทธะ เห็นไหม ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ถ้าไม่ทำลายอวิชาจะเป็นพระอรหันต์ได้อย่างไร?

ฉะนั้น ถ้าเจอพุทธะที่ไหน? ต้องฆ่าพุทธะที่นั่น นั่นระหว่างที่เราปฏิบัติอยู่นะ พอฆ่าเสร็จแล้วจะกลายเป็นพุทธะแท้ คือไม่เป็นภาระ ไม่หึง ไม่หวง ไม่ต้องรักษา ไม่ต้องเก็บงำ ไม่มีที่เก็บ ถ้ามีที่เก็บก็มีภพ นี่ไปถึงว่าพระอรหันต์ไม่มีจิต จิตก็คือภพ ถ้าพระอรหันต์มีจิตก็เกิดเป็นพรหม ถ้ามีอยู่ สิ่งที่มีอยู่มันต้องให้ค่า สิ่งที่มีอยู่มันต้องแสดงตัว แล้วถ้ายังมีอยู่มันจะเป็นพระอรหันต์ได้อย่างไร? เพราะพระอรหันต์ไม่มีอะไรเลย ไม่มี

สิ่งใดๆ ในภพนี้ แต่มี (หัวเราะ) มีธรรมชาติแบบหลงตาว่าไง หลงตาว่าเป็นธรรมชาติ เป็นธรรมแท้ๆ

ฉะนั้น ทำไป สิ่งที่ทำมานั้นถูกต้อง นี่เพราะว่าเวลาเราพูด เราก็เข้าใจที่เราพูด เวลาลูกศิษย์ฟังไป ลูกศิษย์ก็เข้าใจตามประสาลูกศิษย์รู้ใจ ฉะนั้น คำพูดคำเดียวกันแต่ไม่เหมือนกัน ทีนี้เวลาเราพูดเราก็เข้าใจว่าพิจารณาซ้ำๆ ซ้ำๆ เพื่อจะทำลายทุกๆ อย่าง แต่คนฟังว่าพิจารณาแล้วจะต้องมีสิ่งที่เหลือ เพราะกลัวว่าตัวเองจะไปยืนบนอากาศ กลัวบ้านน้ำท่วม กลัวไม่มีบ้านอยู่ไง ก็รักษาบ้านไว้ กลัวบ้านน้ำท่วม

ทุกคนกลัวบ้านน้ำท่วม แต่คนไม่มีบ้านไม่กลัวน้ำท่วม เพราะไม่มีอะไรให้ท่วม (หัวเราะ) แต่คนมีบ้าน กลัวหนักกลัวหนากลับน้ำท่วม แต่คนไม่มีบ้านนอน โคนไม้ ไม่มีบ้านให้น้ำท่วม เอวัง